

Pöytäkirja

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 2. kokous

Aika: 27.8.2020 klo 10 - 11.30
Paikka: Säätytalo, Helsinki ja Teams-videoyhteys

Osallistajat:

Pääministeri Sanna Marin (puheenjohtaja)
Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
Elinkeinoministeri Mika Lintilä
Sara Nyman, Allianssi ry
Jouni Keronen, Climate Leadership Coalition ry

Alatossava Ari, Hinku-kunnat
Furman Eeva, Kestävyyspaneeli
Hildén Laura, Nuorten Agenda 2030 -ryhmä
Jaatinen Timo, Metsäteollisuus ry
Juuso Tuomas Aslak, Saamelaiskäräjät
Kiviniemi Mari, Kaupan liitto ry
Korhonen Hannele, Suomen ilmastopaneeli
Lehtonen Terhi, ympäristöministeriö
Leskelä Jukka, Energiateollisuus ry
Lundvall Päivi, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Muurman Jarmo, ympäristöministeriö
Niemi Matti, valtioneuvoston kanslia
Orivuori Salka, Marttaliitto ry
Palola Antti, STTK ry
Pantsar Mari, Sitra
Parkkonen Leo, valtiovarainministeriö
Reina Timo, Suomen kuntaliitto
Rihtniemi Suvi, Helsingin seudun liikenne HSL
Rohweder Liisa, WWF Suomi
Runeberg Emilia, Fingo ry
Seppälä Jyri, Ilmastopaneeli
Seppänen Sampo, Suomen Yrittäjät ry
Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus ry
Tiilikainen Kimmo, työ- ja elinkeinoministeriö
Vyyryläinen Tiina, Kuluttajaliitto
Yliluoma Riikka, ympäristöministeriö

Turunen Merja, ympäristöministeriö (sihteeri)
Alatalo Heidi, ympäristöministeriö
Kotila Laura, valtioneuvoston kanslia (viestintä)
Lamminmäki Riikka, ympäristöministeriö (viestintä)

1. Kokouksen avaus

Pääministeri Sanna Marin toimi kokouksen puheenjohtajana. Hän avasi kokouksen ja toivotti kaikki osallistujat tervetulleiksi. Puheenjohtaja toivotti lämpimästi tervetulleeksi elinkeinoministeri Mika Lintilän, joka on siirtynyt ilmastopolitiikan pyöreän pöydän varapuheenjohtajaksi Katri Kulmunin tilalle.

Puheenjohtaja totesi, että meidän kaikkien yhteinen asia on hiilineutraalin yhteiskunnan rakentaminen vuoteen 2035 mennessä. Tavoite on kova, mutta tärkeä ja siihen tarvitaan kaikkien panosta. Tärkeää on, että siirtymä tehdään kestävällä tavalla ja oikeudenmukaisesti. Puheenjohtaja toivoi, että keskustelu pyöreässä pöydässä on rehellistä ja avointa. On hyvä muistaa, että yhteisen tavoitteen saavuttaminen vaatii aina myös kompromissien tekemistä. Hyvällä yhteistyöllä päästään pitkälle.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Pyöreässä pöydässä käsiteltävät aiheet; yhteenveto kyselystä pyöreän pöydän jäsenille

Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän pääsihteeri Merja Turunen esitteli keskeiset tulokset pyöreän pöydän jäsenille suunnatusta kyselystä, joka koski pyöreän pöydän toimintatapojen kehittämistä sekä käsiteltäviä aiheita. Kyselyn tuloksia ja saatua palautetta hyödynnetään pyöreän pöydän jatkotyössä.

Puheenjohtaja johdatteli päivän keskusteluun, jossa tarkoituksena oli keskustella erityisesti 1) keskeisimmistä haasteista päästöjen vähentämiseksi siten, että hiilineutraaliustavoite saavutetaan ja siitä 2) miten energiaverotusta tulisi kehittää seuraavien 10-15 vuoden aikana ja 3) mikä on verotuksen rooli hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi ja 4) miten taataan oikeudenmukainen siirtymä? Puheenjohtaja toivoi näistä aiheista hedelmällistä keskustelua, uusia näkemyksiä ja parhaita mahdollisia ratkaisuja hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi.

4. Päästövähennykset ja hiilineutraaliustavoite

Professori Jyri Seppälä ilmastopaneelista piti esityksen aiheesta keskeisimmät päästövähennyshaasteet hiilineutraaliustavoitteen 2035 saavuttamiselle. Teollisuuden tiekartat ovat osoittaneet, että päästövähennysmahdollisuuksia on paljon. Taakanjakosektori on haasteellisempi, erityisesti liikenteen ja maatalouden päästövähennystoimet ovat tärkeitä. LULUCF-sektorilla metsäkadon eliminointi ja maatalouden turvapeltojen päästöjen reilu lasku toisivat puskuria hakkuiden vuosivaihteluun ja LULUCF-asetuksen lopputulokseen. Lisäksi tarpeen on puun energiakäytön korvaaminen ja nieluja lisäävät metsänhoitotoimet sekä suometsien päästöjen hallinta. Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen vaikeus tai helppous kulminoituu hyvin pitkälle metsien hiilinielun kehittymiseen. Hiilineutraaliustavoite on mahdollista saavuttaa, mutta epävarmuutta on paljon ja kaikkien sektorien on tehtävä osuutensa.

5. Energiaverotuksen kehittämistarpeet

Lainsäädäntöneuvos Leo Parkkonen valtiovarainministeriöstä kertoi energiaverotuksesta ja sen kehittämistarpeista. Verotuoista valmiste- ja liikenneverot ovat noin 20 % ja energiaverot 10 %. Energiavero on harmonisoitu EU:ssa, energiaverodirektiivissä on määritelty verotettavat tuotteet, vähimmäisverotaso ja veron rakenne. Suomessa on erittäin moderni energiaverojärjestelmä, joka muodostuu polttoaineen energia sisällöstä, hiilidioksidipäästöistä, polttoaineen elinkaaripäästöjen arvioinnista sekä terveydelle haitallisten lähipäästöjen arvioinnista. Lisäksi siihen liittyy läheisesti liikenteen

verot (hiilidioksidiperusteinen autovero ja ajoneuvovero). Poikkeuksina verotusmalliin ovat seuraavat: dieselpolttoainetta ei veroteta täysimääräisesti ympäristöperusteisen mallin mukaan, lämmityspolttoaineita verotetaan lievemmin kuin liikennepolttoaineita, yhdistettyä lämmön ja sähköntuotantoa tuetaan ja turpeen verotus ei perustu ympäristöperusteiseen malliin. Sähköntuotannon polttoaineet eivät ole verollisia. Energiaverotuotot eivät ole merkittävästi vähenemässä seuraavina vuosina. Kivihiilen, maakaasun ja polttoturpeen merkitys on energiaverotuottojen osalta suhteellisen vähäinen. Energiaverojärjestelmään sisältyy myös tukia, kuten sähköveroaalennus, energiaintensiivisen teollisuuden veron palautus, yhdistetyn tuotannon tuki, maatalouden energiaveron palautus ja turpeen verotuki. Osaan näistä on tulossa muutoksia. Yksittäisen tuotteen veron korottaminen ei ole mahdollista, koska nostetaan energiasisällön tai hiilidioksidin hintaa, mikä vaikuttaa kaikkien polttoaineiden verotasoon. Koska valmisteverot ovat yksikköperusteisia (esim. snt/l) veropohja rapautuu ilman ”inflaatiotarkistuksia”. Sähkön verotus korostuu tulevaisuudessa.

6. Keskustelu

Keskustelussa esitettiin muun muassa seuraavia näkökohtia.

Päästöjen vähentämisen haasteet

- **Kaikilla sektoreilla** tulee tehdä päästövähennyksiä.
- **Hiilitiekarttatyöstä** (teollisuudenalat, maatalous) on saatu hyvää pohjaa jatkotyölle. Seuraava vaihe on varsinaisten toimenpidesuunnitelmien laatiminen. Tiekartat ovat hyödyksi esim. ilmasto- ja energiastrategian valmistelussa. Sektori-integraatio, tiekarttojen vertailu (myös tutkijoiden toimesta) sekä vaikutusten arviointi (myös kuluttajanäkökulmasta) ovat tarpeen.
- Puhtaiden ratkaisujen tuottamisella luodaan työllisyyttä. Niillä on laajasti kysyntää ja niiden kehittämistä voidaan edistää. Tueksi tarvittaisiin **kysyntäpolitiikan** keinojen selvittämistä ja edistämistä.
- Vienti ja kv. kasvun keinojen etsiminen ja tunnistaminen ovat tärkeitä. Yritysten **hiilikädenjälki** suurempi kuin päästövähennykset Suomessa. Ilmastopolitiikan päätöksiin mukaan arvio vaikutuksista vientiin.
- **EU:n tukia ja kannusteita** voidaan hyödyntää siirryttäessä hiilineutraaliin yhteiskuntaan. **Turpeen energiakäyttö** on laskussa. JTF:stä (EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta) voidaan saada apua turpeen energiakäytöstä luopumiseen mahdollisimman pian ja taata turvetyöntekijöille muu vaihtoehtoinen elinkeino tai työ. Tuen käytöllä on mahdollisesti rajoitteita (turvelämpökusten uusinvestoinneissa). Uutta teknologiaa tarvitaan turpeen korvaamisessa. Sen käyttöön saaminen vie oman aikansa. Turpeen liian nopea alasajo johtaa metsäenergian käytön lisäämiseen ja mahdollisesti myös sen tuontiin.
- Ilmastopolitiikan toimissa huomioitava **kytkennät muihin yhteiskunnallisiin haasteisiin**. Siirtymän hiilineutraaliuteen tulee olla hallittu ja reilu. Ilmastopolitiikalla voidaan myötävaikuttaa myös muiden haasteiden ratkaisemiseen. Terveysnäkökulman kytkennällä on iso merkitys sekä yksilön että valtion tasolla.
- **Luonnon monimuotoisuus** huomioitava ilmastovaikutusten ohella. Mitä monimuotoisempi ympäristö on, sitä paremmin voidaan vastata haasteisiin. Luontopohjaiset ratkaisut, panostukset ennallistamiseen ja kannusteisiin ovat tärkeitä.

- **Biomassalla** on paljon kysyntää ja sen riittävyys on huolena. Biomassan käytölle on mietittävä ohjauskeinoja (verotus), jotta hiilinielut saadaan kasvuun. Bioenergian nykyiset kestävyyskriteerit tulisi saada uudelleentarkasteluun.
- **Kuntasektorilla** on kunnianhimoisia tavoitteita ilmastotyössä. Miten toteumaa voidaan vielä vauhdittaa? Kunnilla on iso rooli liikennejärjestelmän toteuttamisessa. Jatkuvuutta liikennepolitiikkaan tarvitaan yli hallituskausien. Julkiset hankinnat ovat mittaluokaltaan merkittävät ja niitä tulee hyödyntää ilmastotavoitteiden saavuttamiseen.
- Keskittyminen 2035 tavoitteeseen tärkeää, mutta tarve käydä keskustelua myös **pidemmän aikavälin** toimista kestävästä yhteiskunnan saavuttamiseksi. Mikä on visio vuoden 2035 jälkeen?

Energiaverotuksen kehittäminen

- **Kestävän kehityksen verouudistus** on paras tapa huomioida myös oikeudenmukainen siirtymä. Päästöjen hinnoittelu on keskeinen ohjauskeino, mutta myös vero-ohjaus tarpeen. Päästöjen aiheuttamista verotetaan, työn ja yrittämisen verotus keveämmäksi ja vähävaraiset huomioidaan. Kuluttajilla on valmiutta ympäristöperusteisiin veroihin, jos niistä kerrotaan ennakoivasti ja toteutetaan oikeudenmukaisesti.
- **Energiaverojärjestelmän poikkeukset**, kuten turpeen verotus haasteina.
- Teollisuudessa edetään kohti hiilineutraaliutta sähköistymisen kautta. Sähkön verokohtelu tulee pitää edullisena. Sähkön hinta on tärkeä myös uusien innovaatioiden kilpailukyvn kannalta. **Sähköveron** laskeminen EU-minimiin erittäin tärkeää ja kannatettavaa ilmastokestävän tuotannon edistämiseksi Suomessa.
- Verotuksen kokonaisuuden hallinta tärkeä. Miten kehitetään verotusta, mutta ei vaaranneta **yriysten kilpailukykyä**. Teollisuuden kannalta mm. sähköveron palautus, polttoaineverotus ja päästökaupakompensointi ovat tärkeitä tekijöitä.
- **Palvelusektorin** toiminnasta ja sen kilpailukyvyistä syytä pitää myös huolta. Palvelusektorin sähkövero on korkeampi kuin teollisuuden ja veroa tulisi alentaa kohti teollisuuden verotaso.
- Energian kuluttajahinnoissa on **alueellisia eroja**. Esimerkiksi Ylä-Lapissa energian kuluttajahinnat ovat korkeampia kuin Etelä-Suomessa, mitä ei koeta oikeudenmukaisena.
- Suomessa on hyvä **energiaverojärjestelmä** nykytilanteeseen, mutta miten valtio aikoo tulevaisuudessa verottaa, kun siirrytään fossiilivapaaseen yhteiskuntaan? Mitä tapahtuu energiaverotukselle sen jälkeen?

7. Muut ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja totesi, että lähestyvässä budjettiriihessä tullaan keskustelemaan energiaverotuksen kokonaisuudistuksesta ja tekemään päätöksiä energiaverotuksesta. Teollisen sähköveron asettaminen EU:n minimitasoon ja muut ratkaisut, joilla tuetaan teollisuuden sähköistymistä, kilpailukykyä ja muutosta ilmastokestävämpään tuotantoon Suomessa, ovat tärkeitä. Ilmastokysymykset ovat laajasti esillä myös budjettiriihessä muiden asioiden rinnalla.

8. Seuraava kokous

Pyöreän pöydän 3. kokous järjestetään yhteiskokouksena yhdessä Kestävän kehityksen toimikunnan sekä Talousneuvoston kanssa oikeudenmukaisesta siirtymästä 24.9. klo 10-12.

9. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen 11.45.

Merja Turunen, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat